

Становище

По процедура за придобиване на образователна и научна степен „Доктор”

**Професионално направление: 8.2.Изобразително изкуство
Докторска програма „Дизайн“
Департамент „Дизайн“,НБУ**

Тема: „Концептуален дизайн. Нови тенденции и практики “

Докторант: Биляна Атанасова Калоянова

От доц. д-р Емилия Панайотова, НБУ

Представеният дисертационен труд съдържа: увод, три глави, заключение, библиография, приложения, обхващащи общо 193 стр. Включени са общо 107 изображения, подкрепящи теоретичното изследване.

Общи бележки за дисертационния труд

Заглавието на дисертацията отговаря на съдържанието, като е спазена последователността на отделните глави, подкрепени със съответните теоретични и практически примери. Дисертационният труд разглежда взаимоотношенията и взаимовръзките между специфичните процеси, които протичат в дизайна през XX и първото десетилетие на XXI век. Разглежда развитието на авангардното, концептуалното изкуство, връзката им с дизайна и факторите, които имат отношение към тези процеси. Новите теории и практики в концептуалния дизайн са класифицирани по същностни принципи и обединени в основни тенденции.

Цели и задачи

Целите и задачите са формулирани във Ввода и се отнасят до теорията и практиката в дизайна, до извеждане на понятието „концептуален дизайн”, очертават посоките за бъдещото му развитие. Биляна Калоянова изследва и анализира системата от понятия в дизайна, взаимоотношенията и взаимовръзките между специфичните процеси, обществените и културните фактори, които имат пряко отношение към развитието на концептуалния дизайн. При анализа се включва исторически, социален и естетически анализ на конкретен стил и въздействията му върху дизайна.

Проучени са и са систематизирани огромно количество материали, форми, изображения на водещи дизайнери. Докторантката изследва и систематизира огромна

база от термини, дефиниции, норми, принципи и закони на развитието на дизайна. Използвана е коректно голямо количество литература и изображения, които съответстват на предмета на изследването.

Дизайна притежава собствена структура, система и професионална методика за нуждите на теорията.

Актуалност и значимост на проблема в научно и научно-приложено отношение

Дисертационният труд представлява задълбочено изследване в сферата на дизайна разглеждайки в своята историческа хронология възникването, връзката му с авангардните изкуства, влияещ се от различни фактори свързани с развитие на обществото през разглеждания в дисертацията период.

Теоретичните анализи са разгледани в контекста на естетиката.

Подбраните изображения в текста, както и снимковият и илюстративен материал в приложенията ясно характеризират практиката на водещите световни дизайнери. Анализирани са в детайли причините водещи до смяната на определена концептуална идея и възникването и утвърждаването на нова.

Методика на изследването

Поради сложната структура на дизайна методиката на изследването е адаптирана към целите и задачите на изследването. Приложен е системен подход, застъпен е сравнителният анализ, както и историко-хронологичният метод.

Приложен е дедуктивният метод при подреждането на изложението в отделните глави.

Специфичният предмет на изследването в системата на понятия на дизайна налага необходимостта от конкретизиране на част от използваната терминология.

Обясняват се нови изрази, понятия и термини.

Първа глава обхваща времевите рамки от началото на XX век до Втората световна война. Фокусът е поставен върху авангардните течения в изкуството, разгледани са футуризма, дадаизма и Марсел Дюшам, руския конструктивизъм, теориите на Василий Кандински, движението Де Стиил както и работата на Петер Беренс. Изследвано е зараждането на консумативната култура, в която дизайнът играе съществена роля, заради способността му успешно да формира „добавена стойност” на продуктите за масова употреба.

Във втора глава е изследван дизайнът на след военните години и промоциран като „добър дизайн” – като универсален набор от стандарти, които служат за подобряване качеството на живот в контекста на по-хуманно общество, изповядващо отговорни демократични ценности. Това води до легитимирането на дизайна като неразделен компонент от масовата култура, превръщайки „добрият дизайн” от символ на модернизма в догматичен, масово популяризиран, интернационален стил.

Биляна Калоянова изследва и анализира „масовата култура” , връзката ѝ с индустриалното производство, средствата за масова комуникация и огромната социална среда в която вирее. Подробно са разгледани появата на дизайн теории и практики през 60-те и 80- те години на XX век, които поставят началото на развитие на концептуалната тенденция в съвременния дизайн.

В трета глава са разгледани 90-те години на XX век и първото десетилетие на XXI и е посветена на новите тенденции в дизайна: концепциите за устойчив, зелен и еко дизайн се развиват от идеите на Виктор Папанек и Бъкминстър Фулър и възприемането на дизайна като дейност отговорна за оцеляването на околната среда и планетата. Представени и анализирани са множество дизайн проекти, концепции, практики и стратегии, като се откроява необходимостта и основният стремеж на човека да живее в една самоподдържаща се система, която да функционира на принципа на циркулация на ресурсите. Разгледани са основни дизайнери и практики: Юрген Бей, Зоуи Мърфи, Рупърт Бланчарт, Фернандо и Умберто Кампана, Джеймс Плъм .

Анализиран е и „отговорния дизайн” обединяващ принципите на иновацията и трансформацията; определя „емоционалния и нематериален дизайн” като практики, които отразяват промените в обществото в следствие на новите технологии, като дизайн който може да бъде изживян, но не и консумиран, дизайн чиито изразни средства са знакови системи провокиращи емоционални преживявания. Представена е работата на Токуджин Йошиока, студио „Глитеро”, студио „ Nodesign”, група „Numan /For Use”.

Оригиналност на изследването

Дисертацията притежава висока степен на оригиналност и практическа приложимост. Голям е приносът на Биляна Калоянова при събирането и анализирането на данните и илюстративния материал на изследването. Дисертацията поставя фокус върху необходимостта от преосмисляне на ситуацията в съвременния български дизайн

и разчупване на стереотипите, които владеят голям процент от дизайн практиката в страната.

Научни приноси

Този труд е първото теоретично изследване за възникването, обособяването и развитието на концептуалния дизайн.

Дисертационният труд осигурява теоретична и методологична основа на науката за дизайн, като разяснява основните понятия, въвежда нови термини, обособява теоретичен дизайн речник.

Въведена е методология, критериен апарат и инструментариум на концептуалния дизайн.

Дисертационният труд е създаден самостоятелно от дисертанта.

Заклучение и предложение

Дисертационният труд представлява завършено научно изследване, обхващаш голям период от време, но методологията може да се приложи и в следващ времеви период.

Изследването проследява промените в развитието на дизайна и неговата значимост и място в развитието на обществото.

Дисертацията „Концептуален дизайн. Нови тенденции и практики” отговаря на изискванията за научен труд и поради това заслужава изцяло положителна оценка.

Предлагам на уважаемите членове на Научното жури да бъде присъдена образователната и научна степен „ДОКТОР” по шифър 8.2. Изобразително изкуство на Биляна Атанасова Калоянова

Рецензент: доц. д-р Емилия Панайотова

08.06.2014 г.